

Vejen til fremtidens stærke læsere skabes i samarbejde

Danmarks Biblioteksforening arbejder på et forslag til undervisnings- og kulturministeren om at skabe en national læsestrategi, sammen med biblioteker, skoler og forældre for at få flere børn og unge til at læse.

Vi er i dialog med ministrene, men strategien bliver først rigtigt stærkt hvis vi er mange nok. Derfor beder vi om jer tilkendegive om I vil være med til at udvikle en fælles national læsestrategi, så vil vi indbyde alle parterne til et fælles møde medio 2018.

Baggrund

Børns hverdagsliv og kulturforbrug har ændret sig voldsomt de seneste år i takt med den nemme adgang til internettet, devices, mængden af digitale tilbud og de længere skoledage. Forandringen har også påvirket børnenes læsevaner – ikke mindst fritidslæsningen.

Læsning er fortsat en vigtig grundkompetence i forbindelse med børns læring, udvikling og demokratiske deltagelse. Når de seneste PISA-undersøgelser viser, at omkring 15 procent af de danske elever i 9. klasse ikke har funktionelle læsekompetencer, vækker det bekymring. Selv om de danske elever i 4. klasser læser bedre end gennemsnittet af elever inden for EU/OECD, viser de nyeste PIRLS-undersøgelser offentliggjort i 2017, at danske elevers resultater er faldet, sådan at de nu er tilbage på niveauet fra 2006.

Gode læsekompetencer hænger sammen med læselyst i fritiden. PISA-undersøgelser viser, at børn, der læser en halv time om dagen uden for skolen, i snit er et helt klassetrin bedre til at læse end deres klassekammerater. Sammenhængen mellem lystlæsning, gode læseevner og et bedre uddannelsesniveau er desuden veldokumenteret.

Børns læsevaner i et nyt medielandskab: Udfordringer og muligheder

Danske børn læser mindre i fritiden, og især pigerne bruger mere tid på sociale medier og mindre tid på bøger end for syv år siden. Det viser den hidtil største undersøgelse af børns læsevaner.

»Det er tydeligt, at der sker et markant fald i børns boglæsning mellem 5. og 6. klasse og så igen mellem 6. og 7. klasse. Her har børnene nået en alder, hvor deres brug af sociale og digitale medier stiger markant, og det giver sandsynligvis mindre tid til fritidslæsning,« siger ph.d. i børnelitteratur og børns læsevaner Stine Reinholdt Hansen, der for Tænketanken Fremtidens Biblioteker har lavet en undersøgelse af knap 9.000 skoleelevers læsevaner i 2017. Resultatet sammenholder hun med en tilsvarende undersøgelse, hun lavede i 2010.

Som voksne har vi en særlig forpligtelse til at lære vores børn, hvordan de bliver stærke læsere af digitale formater. Her er pointen, ikke at de skal holde op med at læse trykte bøger. Det er både-og. Udfordringen er ekstra stor, fordi vi i høj grad selv er novicer på området og derfor kan have en tendens til ubevidst at reproducere ideer om, at nogle formater er bedre end andre.

Der har i en årrække været et stærkt fagligt og politisk fokus på børns tidligere sprogtilegnelse og vigtigheden af at lære at læse i indskoling. De ovennævnte undersøgelser tydeliggør, at der også bør fokuseres på mellemtrinnet, hvor børnene massivt begynder at bruge sociale medier, og hvor en stor gruppe holder op med at læse længere tekster i fritiden.

En strategi med fokus på læselyst

Læsning i et nytteperspektiv er kun en side af historien. En anden side er læsningen som en værdifuldt, kulturel aktivitet og fritidsbeskæftigelse i sin egen ret blandt flere. Tænk tanken Fremtidens Bibliotekers rapport Børns læsning 2017 viser, at der er behov for en indsats, som giver flere børn lyst at læse. Færre børn læser i deres fritid, og faldet er især stort blandt pigerne. Bibliotekerne arbejder konstant på at fremme børns lystlæsning og sprogudvikling. Det gør skoler og institutioner også, men ingen kan gøre det alene.

Det er en fælles opgave at hjælpe børn ind i en læsekultur og bibliotekskultur. Der er brug for, at både skoler, pædagogiske læringscentre, forældre og folkebiblioteker giver inspiration til læsning, handler som rollemodeller og gør noget aktivt for at åbne læsningen og ikke mindst bibliotekets verden af muligheder for børn.

Derfor er en *fælles* national læsestrategi for børn nødvendig. Ønsket er en intensiv indsats i 2019 og 2020. Den skal med afsæt i en forskningsdel munde ud i tre anbefalinger for, hvordan forældre, skoler og biblioteker hver især og sammen de næste to år sætter turbo på børns læselyst. Herefter kan anbefalingerne bruges som fælles pejlemærker for arbejdet med børns læsning i fritiden og samspillet med deres øvrige mediebrug.

Den nye nationale strategi skal samle de væsentligste aktører på området, som er skole, hjem og bibliotek.

Strategiarbejdet skal på et kvalificeret, vidensbaseret grundlag sætte en fælles og forpligtende national kurs med fokus på børns læselyst gennem hele grundskolens forløb. Den nationale strategi er udtryk for en national ambition, en overordnet vision og kan fungere som fælles kurs for kommunernes lokale læsestrategier.

Derfor foreslår Danmarks Biblioteksforening at der arbejdes med ideen om at nedsætte en task force med fagprofessionelle på tværs af skoler, biblioteker og forskere, samt naturligvis forældre og deres organisationer, som kan danne grundlag for en læsestrategi.

Fakta:

Tænk tanken Fremtidens Biblioteker står sammen med Københavns Biblioteker, Læremiddel.dk og Nationalt Videncenter for Læsning bag projektet 'En generation af stærke læsere: Greb til læselyst'. Der er i dag allerede en række nationale initiativer og målrettede lokale tiltag på bibliotekerne for at styrke læsning. Der mangler dog ny forskningsbaseret viden om, hvad der virker og hvorfor. Der er især behov for ny viden om, hvordan børns læselyst og medievaner hænger sammen. Målet med projektet er at indsamle viden og udvikle værktøjer, som kan styrke bibliotekernes egen praksis på området og endeligt kvalificere grundlaget for de enkelte bibliotekers Åben Skole-strategi. Projektet er støttet af Slots- og Kulturstyrelsen.

Projektets første undersøgelse Børns læsning 2017 blev offentliggjort i september 2017. I alt har 8.721 børn har medvirket i undersøgelsen, der dermed er den største af sin slags foretaget nogensinde i Danmark. Undersøgelsen er foretaget af Læremiddel.dk ved ph.d. Stine Reinholdt Hansen, lektor Stig Toke Gissel og adjunkt Morten Rasmus Puck. Undersøgelsen er senere blevet fulgt op af en kvalitativ undersøgelse, der går i dybden med enkelte temaer.

Find undersøgelsen Børns læsning 2017 på
<http://www.fremtidensbiblioteker.dk/greb-til-lselyst-2>

Fem centrale punkter om børns læsning og brug af biblioteker

- Børn læser generelt mindre i fritiden, viser udviklingen fra 2010-2017. Samlet er der sket et fald på 5%, fra 61% til 56%, i forhold til børn, der læser mindst flere gange om ugen.
- Faldet i tid brugt på læsning skyldes primært piger. I 2010 læste 68% af pigerne mindst flere gange om ugen, mens det var 53% af drengene. I 2017 er disse tal faldet til henholdsvis 59% for pigernes vedkommende og 52% for drengene.
- Børn bruger generelt mere tid på sociale medier og web-tekster end på at læse bøger.
- Børns tre primære inspirationskilder til læsning er: Film, venner og deres mor.
- 71% af børnene låner bøger på biblioteket mindst en gang årligt mens 29% stort set aldrig låner bøger på biblioteket.

Tænk tanken Fremtidens Bibliotekers anbefalinger

Tænk tanken har i forbindelse med projektet formuleret fem anbefalinger til, hvad biblioteker, skoler og forældre skal fokusere på og arbejde videre med for at styrke børns læselyst.

Det er en fælles opgave at hjælpe børn ind i en læsekultur og bibliotekskultur

Ingen kan gøre det alene. Der er brug for, at både skoler, pædagogiske læringscentre, forældre og biblioteker vejleder og giver inspiration til læsning, fungerer som læsende rollemodeller og gør noget aktivt for at åbne bibliotekets verden af muligheder for børn.

Samarbejdet mellem skoler og biblioteker er en vigtig del af løsningen

Undersøgelserne viser, at børn mest forbinder læsning med skole og pligt. Børnene udtrykker selv, at den gode læseoplevelse kræver vedholdenhed. Læselysten kommer med andre ord ikke af sig selv. Den behøver ikke at være reserveret til fritiden, men kan også opstå i skolen. Hvis folkebibliotekerne går ind på den præmis i deres formidling, kan flere børn få øget læselysten.

Folkebiblioteker kan med fordel gentænke deres opsøgende indsatser

Alle børn går i skole, men ikke alle børn kommer på folkebiblioteket. Det er der ikke noget nyt i. Men med Folkeskolereformen har de fleste børn fået længere skoledage. Samtidig lægger Åben Skole op til, at lokale kulturinstitutioner spiller en større rolle i den enkelte skoles hverdag – både på og udenfor skolens matrikel. Folkebiblioteker er mere end materialer og mure. Det er også fagpersoner, som kan komme i spil i ude i klasseværelser og på pædagogiske læringscentre.

Folkebiblioteker kan med fordel gentænke deres opsøgende indsatser

Alle børn går i skole, men ikke alle børn kommer på folkebiblioteket. Det er der ikke noget nyt i. Men med Folkeskolereformen har de fleste børn fået længere skoledage. Samtidig lægger Åben Skole op til, at lokale kulturinstitutioner spiller en større rolle i den enkelte skoles hverdag – både på og udenfor skolens matrikel. Folkebiblioteker er mere end materialer og mure. Det er også fagpersoner, som kan komme i spil i ude i klasseværelser og på pædagogiske læringscentre.

Børns manglende kendskab til digitale læsetilbud kalder på handling

Kun få børn kender til folkebibliotekernes digitale formidlingstjenester. Tænk tankens rapport Digitale biblioteksstrategier (2017) viser det samme mønster hos voksne. De fleste børn siger, at de foretrækker den trykte bog, når de skal læse i fritiden. Samtidig ved vi, at fremtidens læsning i høj grad bliver digital. Pointen er ikke, at børn skal holde op med at læse trykte bøger, men de skal også lære at læse digitalt i deres fritid. Det sker ikke, når de ikke kender til de digitale formidlingstjenester og ikke trænes i at bruge de digitale læsetilbud.